

Bijlage VWO

2010

tijdvak 1

Grieks

tevens oud programma

Grieks

Tekstboekje

Tekst 1

Teiresias

412 Ik zeg, nu u mij voor een blinde schold:
413 u hebt wel zicht, toch ziet u niet hoe diep
414 u zonk, niet waar u woont, met wie u leeft.
415 Weet u van wie u stamt? Nee, niet alleen ontgaat het u
416 dat u een vijand bent voor uw familie onder aarde en hier,
417 ook zal een zware vloek die u vervolgt met dubbele gesel
418 van uw moeder en uw vader u, die nu nog goed,
419 maar dan in duister ziet, verjagen uit dit land.
420 Waar zal geen haven zijn voor uw geschreeuw,
421 waar echoot weldra de Cithaeron niet,
422 wanneer u merkt welk hachelijk huwelijk u
423 in huis met volle zeilen binnenvoer?
424 Een vloed van leed merkt u niet op, die u
425 gelijk maakt aan uw kinderen en uzelf.
426 Haal daarom Creon en mijn woorden maar
427 door het slijk. Er is geen sterveling die ooit
428 zo gruwelijk vermorzeld wordt als u.

Οἰδίπους

429 ἢ ταῦτα δῆτ' ἀνεκτὰ πρὸς τούτου κλυεῖν;
430 οὐκ εἰς ὄλεθρον; οὐχὶ θάσσον ἀὖ πάλιν
431 ἄψορρος οἴκων τῶνδ' ἀποστραφεῖς ἄπει;

Τειρεσίας

432 οὐδ' ἰκόμην ἔγωγ' ἄν, εἰ σὺ μὴ 'κάλεις.

Οἰδίπους

433 οὐ γὰρ τί σ' ἤδη μῶρα φωνήσοντ', ἐπεὶ
434 σχολῆ σ' ἂν οἴκους τοὺς ἐμοὺς ἐστειλάμην.

Τειρεσίας

435 ἡμεῖς τοιοῖδ' ἔφυμεν, ὡς μὲν σοὶ δοκεῖ,
436 μῶροι, γονεῦσι δ', οἳ σ' ἔφυσαν, ἔμφρονες.

Οἰδίπους

437 ποίοισι; μείνον. τίς δέ μ' ἐκφύει βροτῶν;

Τειρεσίας

438 ἦδ' ἡμέρα φύσει σε καὶ διαφθερεῖ.

Οἰδίπους

439 ὧς πάντ' ἄγαν αἰνικτὰ κάσαφῆ λέγεις.

Τειρεσίας

440 οὐκουν σὺ ταῦτ' ἄριστος εὐρίσκειν ἔφυς;

Οἰδίπους

441 τοιαῦτ' ὀνειδίζ' οἷς ἔμ' εὐρήσεις μέγαν.

Τειρεσίας

442 αὕτη γε μέντοι σ' ἡ τύχη διώλεσεν.

Οἰδίπους

443 ἀλλ' εἰ πόλιν τήνδ' ἐξέσωσ', οὐ μοι μέλει.

Τειρεσίας

444 ἄπειμι τοῖνυν· καὶ σὺ, παῖ, κόμιζέ με.

Οἰδίπους

445 κομιζέτω δῆθ'· ὡς παρῶν σὺ γ' ἐμποδῶν

446 ὀχλεῖς, συθείς τ' ἂν οὐκ ἂν ἀλγύναις πλέον.

Τειρεσίας

447 εἰπὼν ἄπειμ' ὦν οὐνεκ' ἦλθον, οὐ τὸ σὸν

448 δείσας πρόσωπον· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπου μ' ὀλεῖς.

449 λέγω δέ σοι· τὸν ἄνδρα τοῦτον, δὴ πάλαι

450 ζητεῖς ἀπειλῶν κἀνακηρύσσων φόνον

451 τὸν Λαίειον, οὗτός ἐστιν ἐνθάδε,

452 ξένος λόγῳ μέτοικος· εἶτα δ' ἐγγενῆς

453 φανήσεται Θηβαῖος, οὐδ' ἠσθήσεται

454 τῇ ξυμφορᾷ· τυφλὸς γὰρ ἐκ δεδορκότος

455 καὶ πτωχὸς ἀντὶ πλουσίου ξένην ἔπι

456 σκήπτρῳ προδεικνὺς γαῖαν ἐμπορεύσεται.

457 φανήσεται δὲ παισὶ τοῖς αὐτοῦ ξυνὼν

458 ἀδελφὸς αὐτὸς καὶ πατήρ, κάξ ἦς ἔφω

459 γυναικὸς υἱὸς καὶ πόσις, καὶ τοῦ πατρὸς

460 ὁμόσπορός τε καὶ φονεύς. καὶ ταῦτ' ἰὼν

461 εἴσω λογίζου· κἂν λάβῃς ἐψευσμένον,

462 φάσκειν ἔμ' ἤδη μαντικῇ μηδὲν φρονεῖν.

Sophocles, Oedipus Tyrannus 412-462

Aantekeningen

regel 429 ἀνεκτός te verdragen

regel 439 αἰνικτός raadselachtig

regel 446 ὀχλέω hinderen

regel 450 ἀνακηρύσσω bekendmaken

regel 456 προδείκνυμι voor zich uit wijzen

regel 456 ἐμπορεύομαι reizen

regel 460 ὁμόσπορος dezelfde vrouw hebbend

Tekst 2

Iocaste weet nog niet dat Oedipus zelf al het vermoeden heeft dat hij de moordenaar van Laius is.

Οἰδίπους

- 800 καί σοι, γύναι, τάληθές ἐξερω̄. τριπλῆς
801 ὄτ' ἦ κελεύθου τῆσδ' ὀδοιπορῶν πέλας,
802 ἐνταῦθά μοι κῆρύξ τε κἀπὶ πωλικῆς
803 ἀνήρ ἀπήνης ἐμβεβώς, οἶον σὺ φῆς,
804 ξυνηντίαζον· κἀξ ὁδοῦ μ' ὄ θ' ἠγεμὼν
805 αὐτός θ' ὁ πρέσβυς πρὸς βίαν ἠλαυνέτην.
806 κἀγὼ τὸν ἐκτρέποντα, τὸν τροχηλάτην,
807 παίω δι' ὀργῆς· καί μ' ὁ πρέσβυς, ὡς ὀρᾶ,
808 ὄχους παραστείχοντα τηρήσας, μέσον
809 κἀρα διπλοῖς κέντροισί μου καθίκετο.
810 οὐ μὴν ἴσην γ' ἔτεισεν, ἀλλὰ συντόμως
811 σκῆπτρῳ τυπεῖς ἐκ τῆσδε χειρὸς ὕπτιος
812 μέσης ἀπήνης εὐθὺς ἐκκυλίνδεται·
813 κτείνω δὲ τοὺς ξύμπαντας. εἰ δὲ τῷ ξένῳ
814 τούτῳ προσήκει Λαίῳ τι συγγενές,
815 τίς τοῦδέ γ' ἀνδρὸς νῦν ἂν ἀθλιώτερος,
816 τίς ἐχθοροδαίμων μᾶλλον ἂν γένοιτ' ἀνήρ,
817 ὃν μὴ ξένων ἕξεσσι μηδ' ἀστῶν τινι
818 δόμοις δέχεσθαι, μηδὲ προσφωνεῖν τινα,
819 ὠθεῖν δ' ἀπ' οἴκων; καὶ τάδ' οὔτις ἄλλος ἦν
820 ἢ γὼ 'π' ἐμαυτῷ τάσδ' ἀρὰς ὁ προστιθείς.
821 λέχη δὲ τοῦ θανόντος ἐν χεροῖν ἐμαῖν
822 χραίνω, δι' ὧνπερ ὄλετ'. ἄρ' ἔφυν κακός;

Sophocles, Oedipus Tyrannus 800-822

Aantekeningen

regel 800 **τριπλοῦς** drievoudig

regel 801 **ὀδοιπορέω** reizen

regel 802 **πωλικός** met veulens

regel 804 **ξυναντιάζω** + *dat.*
tegemeetkomen

regel 806 **ἐκτρέπω** opzij duwen

ὁ τροχηλάτης wagenmenner

regel 808 **παραστείχω** + *acc.* lopen
langs

τηρέω in het oog houden

regel 809 καθικνέομαι raken
regel 812 ἐκκυλίνδομαι + gen.
rollen uit

regel 816 ἐχθροδαίμων gehaat bij
de goden

Tekst 3

locaste vertelt hoe Oedipus terecht kwam in Corinthe.

- 28 Πολύβου δέ νιν λαβόντες ἵπποβουκόλοι
29 φέρουσ' ἐς οἴκους ἕς τε δεσποίνης χέρας
30 ἔθηκαν. ἡ δὲ τὸν ἐμὸν ὠδίνων πόνον
31 μαστοῖς ὑφείτο καὶ πόσιν πείθει τεκεῖν.
32 ἤδη δὲ πυρσαῖς γένυσιν ἐξανδρούμενος
33 παῖς οὐμὸς ἢ γνοὺς ἢ τινος μαθὼν πάρα
34 ἔστειχε τοὺς φύσαντας ἐκμαθεῖν θέλων
35 πρὸς δῶμα Φοίβου, Λαίος θ', οὐμὸς πόσις,
36 τὸν ἐκτεθέντα παῖδα μαστεύων μαθεῖν
37 εἰ μηκέτ' εἴη, καὶ ξυνάπτετον πόδα
38 ἐς ταῦτόν ἄμφω Φωκίδος σχιστῆς ὁδοῦ.
39 καί νιν κελεύει Λαΐου τροχηλάτης·
40 “ ὦ ξένε, τυράννοις ἐκποδὼν μεθίστασο.”
41 ὁ δ' εἶρπ' ἄναυδος, μέγα φρονῶν. πῶλοι δέ νιν
42 χηλαῖς τένοντας ἐξεφοίνισσον ποδῶν.
43 ὄθεν (τί τάκτὸς τῶν κακῶν με δεῖ λέγειν;))
44 παῖς πατέρα καίνει καὶ λαβῶν ὀχήματα
45 Πολύβῳ τροφῆ δίδωσιν.

Euripides, Phoenissae 28-45

Aantekeningen

- regel 28 ὁ ἵπποβουκόλος paardenherder
regel 32 πυρσός rossig
ἐξανδρούομαι de mannelijke leeftijd bereiken
regel 36 μαστεύω zoeken
regel 38 σχιστός gesplitst
regel 39 ὁ τροχηλάτης wagenmenner
regel 41 ἄναυδος zonder iets te zeggen
regel 42 ὁ τένων, -οντος pees
ἐκφοίνισσω rood maken
regel 45 ὁ τροφεύς opvoeder

Tekst 4

Ch. Segal schrijft over de tragedie Oedipus Tyrannus:

- 1 “Oedipus Tyrannus is vrijwel zeker een reactie op gebeurtenissen in de periode
- 2 waarin Sophocles het stuk schreef. Een onverwachte, bovennatuurlijk lijkende
- 3 ramp maakt plotseling een einde aan alle hooggestemde verwachtingen. Het
- 4 vertrouwen in het menselijk vernuft en verstand wordt tenietgedaan; grootheid
- 5 slaat om in ellende.”

Tekst 5

De tovenares Medea is ooit uit het verre Colchis met de Griekse avonturier Jason meegekomen naar Corinthe. Daar hebben zij een tijd lang als man en vrouw geleefd en twee kinderen gekregen. Dan ziet Jason kans zijn positie te verbeteren: hij kan trouwen met de dochter van de koning van Corinthe; daarom verstoot hij Medea en hun kinderen. Medea is daardoor diep gekrenkt en wil zich op Jason wreken. In het voorafgaande heeft zij haar plannen verteld aan het koor van Corinthische vrouwen: zij zal de koningsdochter door middel van een betoverd kleed doden en vervolgens ook haar eigen kinderen vermoorden. In de onderstaande passage gaat zij nader in op haar redenen voor deze gruwelijke acties.

Medea

- 798 Wat voor zin heeft het voor mij om te leven? οὔτε μοι πατρὶς
799 οὔτ’ οἶκος ἔστιν οὔτ’ ἀποστροφή κακῶν.
800 ἡμάρτανον τόθ’ ἠνίκ’ ἐξελίμπανον
801 δόμους πατρώους, ἀνδρὸς Ἑλληνος λόγοις
802 πεισθεῖς, ὃς ἡμῖν σὺν θεῷ τείσει δίκην.
803 οὔτ’ ἐξ ἐμοῦ γὰρ παῖδας ὄψεται ποτε
804 ζῶντας τὸ λοιπὸν οὔτε τῆς νεοζύγου
805 νύμφης τεκνώσει παῖδ’, ἐπεὶ κακῶς κακὴν
806 θανεῖν σφ’ ἀνάγκη τοῖς ἐμοῖσι φαρμάκοις.
807 μηδεῖς με φαύλην κάσθενῆ νομιζέτω
808 μηδ’ ἠσυχαίαν, ἀλλὰ θατέρου τρόπου,
809 βαρεῖαν ἐχθροῖς καὶ φίλοισιν εὐμενῆ·
810 τῶν γὰρ τοιούτων εὐκλεέστατος βίος.

Koorleidster

- 811 ἐπέιπερ ἡμῖν τόνδ’ ἐκοίνωσας λόγον,
812 σέ τ’ ὠφελεῖν θέλουσα, καὶ νόμοις βροτῶν

813 ξυλλαμβάνουσα, δρᾶν σ' ἀπεννέπω τάδε.

Medea

814 οὐκ ἔστιν ἄλλως· σοὶ δὲ συγγνώμη λέγειν

815 τάδ' ἐστὶ, μὴ πάσχουσαν, ὡς ἐγώ, κακῶς.

Koorleidster

816 ἀλλὰ κτανεῖν σὸν σπέρμα τολμήσεις, γύναι;

Medea

817 Ja, want zo kan mijn echtgenoot het pijnlijkst getroffen worden.

Aantekeningen

regel 799

ἀποστροφή + *gen.* mogelijkheid om te ontsnappen aan

regel 800

ἁμαρτάνω een fout begaan

τόθ' ἡνίκα op het moment dat

ἐκλιμπάνω verlaten

regel 802

πεισθεῖς' = πεισθεῖσα

σὸν θεῶ als god het wil

τείσω *futurum van τίνω*

τίνω δίκην genoegdoening geven

regel 803

ἐξ ἐμοῦ *bijvoeglijke bepaling bij παῖδας*

regel 804

τὸ λοιπὸν voortaan

νεόζυγος pas getrouwd

regel 805

τεκνώσει + *gen.* hij zal verwekken bij

regel 805-806

κακὴν σφ' (*acc.*) die vreselijke vrouw

regel 806

ἀνάγκη *Vul aan ἐστὶ*

regel 807

κᾶσθενῆ = καὶ ἀσθενῆ

νομιζέτω (*hij/zij*) moet beschouwen als

regel 808

ἡσυχαιὸς passief

θατέρου τρόπου als een vrouw met een tegenovergesteld karakter

regel 810

τῶν γὰρ τοιούτων *Vul aan ἀνθρώπων*

εὐκλεέστατος βίος *Vul aan ἐστίν*

regel 811

ἐπεὶπερ omdat

κοινῶ, *aor. ἐκοίνωσα* meedelen

regel 812 en 813

θέλουσα *en ξυλλαμβάνουσα* Verbind deze participia met het onderwerp van ἀπεννέπω (regel 813)

regel 813

ξυλλαμβάνω + *dat.* het opnemen voor

ἀπεννέπω verbieden

regel 814

ἔστιν het is mogelijk

regel 814-815

σοὶ συγγνώμη ἐστὶ het valt jou te vergeven

regel 815

πάσχουσαν *Construeer alsof er staat πασχούση, aansluitend bij σοὶ (regel 814)*

regel 816

κτανεῖν *Aoristus van ἀποκτείνω*

γύναι *vocativus enkelvoud van ἡ γυνή*